

Remissvar från Stora Enso Skog till arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram.

Stora Enso Skog vill särskilt lyfta fram betydelsen av följande strategier och åtgärder:

Underlagsrapport 1 - Tillväxt, mångbruk, värdeskapande av skogen som resurs

Sätt fart på mångbrukande av skogen

Stärk aktivt möjligheterna att leva, bo och verka i Sveriges skogsbygder

Det är viktigt att initiativ och incitament skapas som stimulerar tillväxten av nya entreprenörer och företag kopplade till skogen. Att stimulera ett ökat mångbruk av skogen är en viktig del av detta.

Utan fungerande infrastruktur på landsbygden kommer utvecklingen att hämmas. Här måste tillgänglighet och tillförlitlighet säkras via åtgärder av bristande underhåll och nyinvesteringar. Tillkommande skatter och avgifter kopplade till infrastrukturen motverkar radikalt en önskvärd utveckling.

Utred artskyddsförordningen

För en utvecklad bioekonomi som bygger på ett aktivt och hållbart skogsbruk är det viktigt att samhället förstår och respekterar skogsägarnas drivkrafter. Grundläggande är därför att äganderätt och skogspolitiken med frihet under ansvar står fast.

I linje med detta är det nödvändigt att artskyddsförordningen utreds för att säkerställa tillämpbarhet, effektivitet och rättssäkerhet.

Ett kunskapskliv för skogen

Vässa forskning, högskola, universitet och yrkesutbildningar

En utveckling i linje med Skogsprogrammets vision måste i grunden bygga på en väl uppbyggd, faktabaserad kompetens. Angeläget är därför att snarast utreda hur utbildningarna bättre kan svara på skogsnäringens behov.

Initiativ behöver också tas för att identifiera och säkra relevant forskning.

Handslag om mer skog i skolan

Att barn och ungdomar kommer nära skogens värden och hanteringen av dessa är grundläggande i ett hållbart samhälle. Skogen i skolan har här en viktig roll för vilken ambitionsnivån måste höjas.

Underlagsrapport 2 – Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster och naturens gränser

Effektiv och dynamisk naturvård

Cirka 30 % av den svenska skogen är idag skyddad eller undantagen från aktivt brukande. En rimlig balans mellan produktion och skyddad volym är nådd. Med utgångspunkt att främja både utvecklingen av bioekonomi och miljö måste fokus i naturvårdsarbetet riktas mot kvalitet istället för kvantitet.

Viktigt i sammanhanget är att kontraproduktiva incitament kopplade till dynamisk naturvård inte skapas. Flexibilitet är viktigt och när exempelvis nya områden skyddas på grund av höga naturvärden måste samtidigt skyddade områden med lägre värde åter kunna tas i bruk.

För att stärka skogsägarens förfoganderätt och möjlighet att sätta egna mål krävs att naturvårdsavsättningarna i större utsträckning sker i samförstånd med skogsägarna och att ersättningar vid naturvårdsinskränkningar är ägarrettsligt säkrade.

Mer virke inom naturens gränser

Den tillgänglig råvarubas är avgörande för den biobaserade industrin i Sverige. Analyser visar att det med skötsel enligt dagens modell rent fysiskt finns en ytterligare avverkningspotential på ca 10 miljoner kubikmeter. Vad som i verkligheten når marknaden är däremot inte samma sak. Råvarubasen måste därför tryggas via främjande insatser inom en rad politikområden inte minst gällande motivationsskapande, investeringsvilja, produktivitet och lönsamhet. Tillgång till utförare och regional utveckling är grundläggande.

Vi stöder förslag i rapporten som syftar till att öka skogsproduktionen, men att det finns utrymme för att ta ytterligare höjd. För att effektuera och säkra detta behöver stat och näring samverka i att utveckla och stödja relevanta åtgärder. Lagstiftning och föreskrifter behöver anpassas samtidigt som incitament och rådgivning för att stimulera enskilda skogsägare till aktiva åtgärder måste utvecklas.

I sammanhanget vill vi särskilt lyfta fram begränsning av skador kopplade till viltbetet som en av de viktigaste åtgärderna för att öka volym och värde. Ett påtagligt minskat betetryck är även positivt för biologisk mångfald.

Tillgång till relevant geografisk information som exempelvis laserdata är nödvändigt för att för att hantera samtliga skogens olika värden på bästa sätt. Det är angeläget att relevant information säkras och görs tillgängliga av berörda myndigheter.

Vi ser åtgärder för att stärka teknikutveckling för produktivitet, skonsamhet och bränsleeffektivitet som mycket väsentliga och att en viktig del för att uppnå detta är att tillföra den tillämpade forskningen ytterligare medel.

Balans mellan skogens värden – ekosystemtjänster från ord till handling

Ekosystemtjänster

En grundläggande utgångspunkt måste vara att sektorsansvaret och den lagliga ägande- och brukanderätten inte förändras eller urholkas samt att dialogen sker på frivillig grund. Flera av förslagen begränsar förfoganderätt och produktionspotential samt orsakar fördyringar, exempelvis gäller det förslagen om variation, landskapsstrategier och rådgivande plattformar för integrering i kommunernas översiktsplaner och andra styrande dokument.

Då brukandet av skog inskränks måste markägaren naturligtvis kompenseras ekonomiskt. Viktigt är att framförallt fokusera på att hitta synergier mellan ekosystemtjänster som tillgängliggör virkesråvara för en utvecklad bioekonomi. En del här är att i större utsträckning öppna för virkesuttag i naturvårdsavsättningar där syftet med biologisk mångfald i det enskilda fallet inte äventyras. Sammantaget kan en sådan inriktning stärka mångfaldsperspektivet genom att också öka aktiviteten i skötselkrävande miljöer.

Vilt och skog i balans

Åtgärdsförslagen är bra och mycket viktiga. Dom kompletterar delar av nya älgförvaltningen som av olika anledningar inte kom med i igångsättandet trots att intentionen fanns i propositionen.

Renskötsel och skogsbruk i samverkan

Åtgärdsförslagen ligger i linje med vad vi anser väsentligt, med undantag av att vi uppfattar formuleringen "för att skapa en jämlik spelplan" som oklar. Utgångspunkten för målnitieringen kan istället enkelt uttryckas som "att definiera ändamålsenlig, väl avvägd hänsyn".

Kunskapslyft för skogen

Vi anser att ökade riktade medel ska avsättas för satsningar på tillämpad forskning och innovation. En samverkan mellan forskningsfinansiärer förutsätts och att utgångspunkt tas i skogens roll för en utvecklad biobaserade samhällsekonomin, bland annat i enlighet med de förslag för ökad tillväxt som lyfts i Kunskapsplattform för skogsproduktion.

Angeläget är också att universitet och näring kraftsamlar för att öka attraktionskraften till skogliga forsknings- och utbildningsmiljöer. Fler ungdomar behöver söka sig till skogliga utbildningar och den vetenskapliga kompetensbasen inom kärnämnen som skogsproduktion, -skötsel, -teknik och virkeslära måste stärkas. Behov finns av åtgärder för att generera fler disputerade på befintliga orter samtidigt som behov av ytterligare lokalisering av högre skoglig utbildning till södra Sverige utreds tillsammans med sektorn.

Att faktabaserad kunskap når ut till de olika intressenter samt att barn och ungdomar kommer nära skogens värden och dess praktiska hantering måste anses grundläggande i ett biobaserat och hållbart samhälle. Inte minst Skogen i skolan har här en viktig roll för vilken ambitionsnivån måste höjas.

Styrning mot svenska modellen för brukande av skog

Utvärdering svenska modellen, översyn styrmedel

Utgångspunkten måste vara att grundprinciperna i nuvarande skogspolitik ligger fast och att skogsägaren inom ramen för lagstiftningen har frihet under ansvar att bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Likaså ett tydligt uttalat sektorsansvar innebärande att skogsnäringen tar aktivt ansvar för att medverka till att uppfylla de skogspolitiska målen.

En utvärdering av den svenska modellen och översyn av styrmedel måste ha utgångspunkt i skogsprogrammets vision och behovet av en ökad skogsproduktion. Ökat fokus ska också läggas på hur den svenska skogen kan bidra till en bättre miljö globalt.

Viktigt är att miljömålen för skogen är praktiskt kopplade och möjliga att nå samtidigt som en positiv utveckling syns i uppföljningen. En grundläggande åtgärd behöver därför vara att revidera miljömålssystemet och göra målen mer realistiska och motivationsskapande.

Landskapsstrategier

Angående landskapsstrategier, se kommentarer ovan till strategin ”Balans mellan skogens värden – ekosystemtjänster från ord till handling”.

Förenklat regelverk

Alla insatser som förtydligar och förenklar tillämpningen av gällande regelverk välkomnas innebärande också att tillsyn, rådgivning och samverkan blir effektivare och mer kostnadseffektiv. Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att tillsammans med näringen utföra en utvärdering av styrmedel i syfte att åstadkomma regelförenklingen i skogsbruket. Näringsdepartementet bör driva att liknande analyser görs av andra myndigheter tillsammans med skogsindustrin.

Översyn av artskyddsförordningen

Äganderätten måste betraktas som absolut grundläggande och avgörande för ett långsiktigt ansvarstagande. Lagstiftning och myndighetstillämpningar kan medföra att brukandet av skogen omöjliggörs utan någon ekonomisk ersättning utgår till markägaren. Artskydd och även nyckelbiotoper är särskilt kritiska skyddsformer. Den svenska artskyddsförordningen måste omarbetas för att överensstämma med EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Då brukandet av skog inskränks med hänvisning till artskydd måste markägaren kompenseras ekonomiskt.

Nyckelbiotops-begreppet var ursprungligt tänkt som ett kvalitetsbegrepp för mindre och särskilt värdefulla biotoper. Det har utvecklats till att kunna omfatta större arealer och även totalt sett fått en större omfattning än vad som avsågs när begreppet infördes. En förändring av användningen är nödvändig.

Utredning om mål för produktion

En utredning om mål för skogsproduktion, inklusive frågan om hållbar avverkning, välkomnas. I jämförelse med miljömålssystemet är mål kring skogsproduktion och ekonomi endast övergripande. Utvecklade skogsproduktionsmål gör att avvägningen blir bättre samt vägleder hur skogsproduktionen kan utvecklas inom naturens gränser.

Kunskapsunderlag för skydd av skog

Vi anser det felaktigt att förslaget om kunskapsunderlag för skydd av skog tar utgångspunkt i vad naturvårdsforskare kan anse behövas för att nå miljömålen. Underlaget och den yttersta utgångspunkten för miljömålen riskerar utifrån förslaget bli alltför statiskt och avgränsat. Risken är uppenbar att det utmynnar i en ambitionsnivå om ytterligare avsättningar långt över en gräns för naturen.

Underlagsrapport 3 – Främjande av biobaserade produkter och energi, smarta transporter, en skogsindustri i världsklass och ökad export

Samhällskontrakt för en växande bioekonomi

Samhällskontrakt för en växande bioekonomi

Vi stödjer fullt ut förslaget. Förslaget är i linje med flera grundläggande politiska utgångspunkter vad gäller hållbar produktion, klimat, utveckling av både landsbygd och stad. En förutsättning här är också att frågor om bioekonomi och vad som är en sund hållbar utveckling också med kraft förs in på den EU-politiska agendan.

Stärka grundläggande tillgångar

Trygga tillgången till råvara för optimalt värdeskapande

En tryggad råvarubas är helt avgörande för den biobaserade industrin i Sverige och dess utveckling. Vi stödjer fullt ut förslaget.

Genomlys utbildningssystemet och identifiera kunskapsluckor

En resa mot utvecklad bioekonomi kräver i grunden fördjupad och förnyad kompetens. Avgörande är då att vi också anpassar och utvecklar utbildningssystemet. Vi stödjer fullt ut förslaget.

Säkra en väl fungerande infrastruktur

Vi stödjer fullt ut förslaget utifrån att en väl fungerande infrastruktur är en grundförutsättning för en uthållig samhällsutveckling. Det finns starka motiv för staten att avsätta stora anslag till infrastruktur med fokus på landsbygd och godstransporter. Det skapar en nationell helhet samt bidrar till konkurrenskraft, regional utveckling och till att nå miljömålen.

Starta ett innovationsprogram för produktion och processer

Vi stödjer fullt ut förslaget. Tilläggas ska att för en geografiskt utspridd verksamhet är tillgång till relevant digitalt kartmaterial en nyckel till kvalitetssäkra planeringsunderlag och beslut samt till resurseffektivisering och företagsutveckling. Digitaliseringen ger stora möjligheter och krav ska ställas på att Lantmäteriet och andra myndigheter säkerställer och tillgängliggör relevanta kartdatabaser.

Möjliggöra övergång till bioekonomi

I grunden viktigt för en kraftfull övergång är tydliga och långsiktiga politiska regler.

Skogsnäringen bidrar till samhället på många olika sätt och påverkas därför av många olika politikområden. Vi vill betona vikten av samordning mellan olika politikområden.

Näringspolitik för förstärkt konkurrenskraft

Vi ställer oss bakom förslaget. I sammanhanget vill vi särskilt trycka på vikten av att politiska förslag konsekvensanalyseras. Ofta sker detta enbart utifrån hur förslaget påverkar statsförvaltning och statsbudget. Varje politiskt förslag som innebär förändringar för näringen måste innan beslut tas, adekvat och transparant analyseras med avseende på hur det påverkar konkurrenskraften.

Förstärkt innovationskraft och kommersialisering av forskning

För att förverkliga omställningen till en bioekonomi ser vi det som nödvändigt att utifrån ett innovationsperspektiv öka medel och samverkan längs hela kedjan från forskning via test- och demoanläggningar till implementering och kommersialisering, med ökat fokus på de senare.

Etablera och vidareutveckla innovations- och samverkansmiljöer för nya varor och tjänster

Nödvändig hävstång. Stödjer förslaget.

Stimulera urbant träbyggande

Stödjer förslaget utifrån att bygga i trä är hållbart och klimateffektivt. Det ger idag ingen konkurrensfördel eftersom byggregler enbart ställer krav på energiprestanda i driftsfasen. I produktionsfasen och val av material finns inte liknande krav. Utifrån ett vidare perspektiv kan byggande i trä t.ex. stimuleras via offentlig upphandling.

Skapa en gemensam svensk kommunikationsplattform

Utifrån skillnader mot stora delar av övriga världen vad gäller skogens brukande, ägande m.m. är insatser här grundläggande viktiga för att få gehör och genomslagskraft för en bioekonomisk utveckling med skogen som bas. Vi stödjer förslaget och vill understryka vikten av samlade initiativ stat, näring och akademi.

Genomförande av ett nationellt skogsprogram inom ett bioekonomiskt ramverk

En förutsättning för att förverkliga det nationella skogsprogrammet är att det finns en effektiv och kraftfull struktur för att fånga och prioritera initiativ samt för att adressera för genomförande och följa upp implementering. Vi stödjer förslaget i grunden och vill samtidigt framhålla vikten av att programmet behöver såväl en regional som en internationell koppling. En regional arena, Arena Skogen, där skogsägare, entreprenörer, myndigheter med fler får möjlighet att mötas bör skapas för att driva regionala aspekter av skogsprogrammet. Ett internationellt skogspolicyråd inrättas för att ge råd till genomförandet och uppföljning av den internationella dimensionen av skogsprogrammet.

Underlagsrapport 4 – Internationella skogsfrågor

Prioritera skog i svensk utrikespolitik

Etablera skogen som en profilfråga i svensk utrikespolitik

Utomordentligt viktigt och vi stödjer förslaget fullt ut. Vi vill särskilt framhålla vikten av att frågor kring skogen och bioekonomisk utveckling tar plats i Bryssel och att detta är en gemensam utmaning för såväl stat som näring.

EU har inte en gemensam skogspolitik. Skogsbruk och skogsindustri påverkas däremot i hög grad av andra politikområden, främst inom miljö- och energiområdet. Samtidigt är kunskap om svenskt och nordiskt skogsbruk och skogsskötsel är väldigt begränsad inom övriga EU. Förutsättningarna skiljer sig stort inom EU och en risk finns att ställningstagande och beslut formas utifrån förutsättningar som skiljer sig från de nordiska.

För Sverige kan därför beslut som påverkar skogsbruk och skogsnäring få mycket stora negativa konsekvenser. Ett aktivt arbete för information och kunskapsuppbyggnad inom EU-administration och beslutsfattare är därför en nationellt viktig uppgift.

Samarbete måste i dessa frågor ske med övriga länder inom EU med liknande skogsbruk som det svenska.

Internationalisera utbildning, forskning, fortbildning och näringsliv

Stödjer åtgärdsförslagen. Vi vill inte minst framhålla det nödvändiga i att Sverige har förmågan att placera fler skogligt kompetenta svenskar liksom svensk know-how i skogligt relaterade områden i internationella företag och forskningsinstitut. Fler skogsutbildade svenskar behöver även ta plats i viktiga internationella organisationer och myndigheter.

Integrera främjandet

Stödjer åtgärdsförslagen. Framhållas bör vikten av att i grunden ha en exportstrategi för att underlätta exporten och påskynda internationaliseringen. Ett kopplat till strategin aktivt främjandearbete ger möjligheter att bibehålla och ta marknadsandelar, men även att påverka förutsättningarna för ökad internationell handel med skogsbaserade produkter. Ett potentiellt flagskeppsämne i en exportstrategi är träbyggande. Genom att fokusera på innovation, klimatsmarta lösningar, lägre kostnader, hållbarhet osv. kan insatserna göras i en rad olika internationella sammanhang (t.ex. arkitektutställningar, klimatmöten, innovationsmässor).

Vi vill också understryka vikten av det från svensk sida görs mer för att påverka utvecklingen av standarder och märkningar kopplade till skogliga produkter och tjänster.

Säkra proaktivitet, flexibilitet och samordning i internationella skogsfrågor

Inrätta en organisation för internationella skogsfrågor

Stödjer förslaget.

För Stora Enso Skog

Martin Holmgren

VD, Stora Enso Skog